

Nr 41

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 89 med förslag till växtskyddslag jämte motion.

Propositionen

I propositionen 1972: 89 har Kungl. Maj:t under åberopande av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 24 mars 1972 föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till växtskyddslag.

Lagförslaget återfinns på s. 2–3 i propositionen.

I propositionen läggs fram förslag till växtskyddslag. Lagen är avsedd att utgöra en grund för de åtgärder det allmänna kan tillgripa för att bekämpa farliga växtskadegörare. Nuvarande bestämmelser på området är spridda på ett stort antal författningar. Myndigheterna får möjlighet att ingripa snabbt, om nya farliga växtskadegörare uppträder.

Motionen

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1972: 1680 av fru Hambraeus (c) och herr Fiskesjö (c) vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1972: 89 måtte 1. besluta att jordbrukare som använder metoder utan kemiska bekämpningsmedel i sin produktion inte skall kunna åläggas använda kemisk besprutning samt 2. uttala att samhället bör öka stödet till sådan jordbruksproduktion, som inte ökar antalet växtskadegörare.

Utskottet

Den svenska växtodlingen förorsakas årligen stora förluster genom angrepp av växtskadegörare. Det är därför av stor betydelse att förebygga att växtskadegörare införs i landet och att inom landet upprätthålla kontroll med effektiv beredskap när det gäller att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare.

Som framgår av propositionen fungerar de nuvarande bestämmelserna för gränskontroll och växtinspektion i samband med införsel av växter på ett tillfredsställande sätt. Däremot synes gällande bestämmelser för hindrande av farliga skadegörares utbredning, vilka bestämmelser f. n. är spridda på ett stort antal författningar, inte motsvara de krav på

beredskap och snabba bekämpningsinsatser som kan ställas. Detta förhållande framstår enligt propositionen som särskilt betänkligt inför de perspektiv som frihandelssträvandena inom Europa synes öppna. Dessa strävanden antas leda till avsevärt större krav på den inrikes övervakningen och bekämpningen av växtskadegörare. För att avhjälpa de nuvarande bristerna föreslås att en växtskyddslag införs i likhet med vad som redan skett i de flesta andra europeiska länder. Växtskyddslagen avses innehålla de grundläggande reglerna om bekämpningsåtgärder från myndigheternas sida och skall tjäna som ramlag för gällande och kommande verkställighetsbestämmelser beträffande de olika grenarna av växtskyddsverksamheten.

Förslaget till växtskyddslag bygger på ett av växtskyddsanstalten framlagt förslag, som i allt väsentligt tillstyrks av remissinstanserna. Utskottet anser i likhet med departementschefen det vara mycket angeläget att möjligheter finns att snabbt ingripa mot växtskadegörare. Ju tidigare bekämpningsåtgärderna sätts in, desto mindre blir de ekonomiska förlusterna och desto billigare blir bekämpningen. De åtgärder det allmänna kan tillgripa för att bekämpa farliga växtskadegörare bör anges i lag. Utskottet har vid sin granskning funnit att en lag utformad i enlighet med nu föreliggande förslag bör ge en lämplig grund för det allmännas åtgärder till skydd mot farliga växtskadegörare. Sålunda får myndigheterna möjlighet att ingripa snabbt, om nya farliga växtskadegörare uppträder. Mot bakgrund av det anförda förordar utskottet att riksdagen antar det till propositionen 1972: 89 fogade förslaget till växtskyddslag.

I motionen 1972: 1680 hemställs att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition beslutar att jordbrukare som använder metoder utan kemiska bekämpningsmedel i sin produktion inte skall kunna åläggas använda kemisk besprutning. Vidare hemställs om ett riksdagsuttalande av innebörd att samhället bör öka stödet till sådan jordbruksproduktion som inte ökar antalet växtskadegörare. I anledning härav får utskottet anföra följande.

Enligt 3 § förslaget till växtskyddslag bör det ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva i fråga om vilka växtskadegörare bekämpning enligt lagen får ske. Sådan föreskrift bör få meddelas endast beträffande växtskadegörare som kan allvarligt skada växtodling, skog eller lager av växter. Som anförs i propositionen kräver bekämpandet av växtskadegörarna att ingrepp görs som ofta kan komma att beröra enskildas intressen såväl inom jordbruket, trädgårdsnäringen och skogsbruket som inom andra områden. I 5 § lagförslaget anges de åtgärder som får tillgripas för att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare. Sålunda skall Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer kunna förelägga fastighetsägare eller nyttjanderättshavare att vidta åtgärd för bekämpning av växtskadegörare på fastigheten. Det kan

även vara fråga om bekämpningsåtgärder som lämpligen bör utföras genom myndighets försorg. I likhet med vad som nu gäller i fråga om vissa växtskadegörare skall också kunna förbjudas sådd eller plantering av växt, meddelas föreskrifter om odling eller skörd av växt samt förbjudas eller föreskrivas villkor för införsel, utförsel eller bortförande av växt, växtskadegörare, jord o. d. Det bör även vara möjligt för myndighet att vidta eller föreskriva annan åtgärd i fråga om enskilda egendom som myndigheten finner oundgängligen påkallad.

De föreslagna åtgärderna motsvarar i huvudsak de åtgärder som enligt nu gällande kungörelser får tillgripas i fråga om olika växtskadegörare. Som i det föregående nämnts förutsätts att föreskrift om bekämpning enligt den föreslagna lagen bör få meddelas endast i fråga om växtskadegörare som kan orsaka allvarlig skada på växtodling, skog eller lager av växter. Även om sådant orsakssammanhang ej klarlagts, skall, om synnerliga skäl föreligger, myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer kunna interimistiskt besluta om bekämpningsåtgärder mot växtskadegörare som ej omfattas av förordnande av Kungl. Maj:t enligt växtskyddslagen. Detta har bl. a. motiverats av hänsyn till önskemålet att bekämpningen sätts in på ett så tidigt stadium, att det ej blir nödvändigt att tillgripa mera omfattande åtgärder, t. ex. i form av allmän insats av kemiska preparat. Givetvis bör, vilket också departementschefen framhållit, alla möjligheter att vidta åtgärder som bidrar till att hålla användningen av bekämpningsmedel på låg nivå tas till vara. Att i förevarande sammanhang göra några bindande uttalanden rörande vilka åtgärder som i förekommande fall får vidtagas anser utskottet emellertid inte vara realistiskt.

Utskottet som vill erinra om att utskottet i annat sammanhang uttalat sig för en intensifiering av forsknings- och försöksverksamheten rörande de icke önskade bieffekterna av användningen av kemiska bekämpningsmedel och även framhållit vikten av att möjligheterna till en alternativ användning av biologiska metoder blir närmare klarlagda föreslår med hänvisning till det anförda att motionen 1972: 1680 lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer således
att riksdagen

1. antager det förslag till växtskyddslag som framlagts i Kungl. Maj:ts proposition 1972: 89,
2. lämnar motionen 1972: 1680 utan åtgärd.

Stockholm den 17 maj 1972

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Johanson i Västervik (s), Hedin (m), Hedström (s)*, Magnusson i Grebbestad (s), fru Anér (fp), herr Larsson i Borrby (c)*, fru Lindberg (s), herrar Krönmark (m), Takman (vpk)*, fru Olsson i Helsingborg (c), fru Theorin (s) och herr Strömberg (fp)*.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Särskilt yttrande

av fru Anér (fp) som anför:

»De farhågor som framhävs i motionen 1972:1680 torde kunna hävas, om det betonas att bekämpningen i huvudsak riktas mot nya, i landet inkomna växtskadegörare — så som också står i propositionens ingress. Med ny växtskadegörare bör i sammanhanget även förstås, utom sådana som introducerats från utlandet, nya mutanter, raser eller biotyper av redan etablerade växtskadegörare.

Med kemiska bekämpningsåtgärder har man aldrig kunnat utrota en redan etablerad växtskadegörare, endast tillfälligt hålla dess population nere på en sådan nivå att något större ekonomiskt avbräck inte uppstår. Endast med biologiska metoder kan ett nytt balanstillstånd skapas, där skadegörarens naturliga fiender håller dess population så låg att de ekonomiska följderna blir negligerbara. Om lagen förstås i ovan antydda mening, avses den endast att användas i sådana fall där den ekologiska balansen saknas eller där biologiska bekämpningsmetoder, exempelvis i form av resistent arter, icke står till buds. I denna situation löper den biologiskt arbetande jordbrukaren samma fara som den konventionelle jordbrukaren och bör därför åläggas samma bekämpningsföreskrifter som de övriga.»